

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2004-2-29 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 04-43/533-130
Karar Tarihi : 24.6.2004

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, A. Ersan GÖKMEN,
R. Müfit SONBAY, Murat GENCER, Prof. Dr. Zühtü
AYTAÇ, Rıfki ÜNAL, Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI.

B- RAPORTÖRLER : Ebru ÖZTÜRK, Ali ARIÖZ, Bayram Ali GEÇGİL,
Fatma GÖZLÜKAYA

20

C- ŞİKAYET EDEN : Şemsi Özgün
Bülten Sokak No: 4/3 Kavaklıdere/Ankara

D- HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILANLAR:

30

- İpekyolu Kırt. Oyun ve Kitap Yayın Dağ. Paz. San. Tic. Ltd. Şti.
Yeni Ziraat Mah. 11. Sokak No: 14/B Dışkapı/Ankara
- Evrensel İletişim Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Yeni Ziraat Mah. 12. Sokak No: 11/C Dışkapı/Ankara
- Yöntem Kitap ve Yayınevi
Hayat Sokak No: 4/22 Kızılay/Ankara
- Esen Basın Yayın Dağıtım Pazarlama Ltd. Şti.
Bayındır 2 Sokak No: 50/11 Kızılay/Ankara
- Oluşum Kitap Yayın Dağıtım Pazarlama Ltd. Şti.
Yeni Ziraat Mah. 14. Sokak No: 13/B Dışkapı/Ankara
- İşler Yayın Dağıtım Kırtasiye ve Nak. Ltd. Şti.
Yeni Ziraat Mah. 15. Sokak No: 17 Dışkapı/Ankara
- Ankara Yıldırım Dağıtım Toptan Kitap Dağıtım Pazarlama
Yeni Ziraat Mah. 11. Sokak No: 7 Dışkapı/Ankara
- Başak Kırtasiye ve Matbaacılık Sanayi Ltd. Şti.
Yeni Ziraat Mah. 15. Sokak No: 15/B Dışkapı/Ankara
- Efor Kitap Yayın Dağıtım
Ziya Gökalp Cad. No: 24/110 Kızılay/Ankara
- Haser Yayın Dağıtım
Yeni Ziraat Mah. 12. Sokak No: 3/15 Dışkapı/Ankara
- Palme Yayın Dağıtım Pazarlama İç ve Dış Ticaret Ltd. Şti.
Adnan Saygun Cad. No: 10 Sıhhiye/Ankara
- Asil Yayın Dağıtım Kırt. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Fevzi Çakmak Sokak No: 22/A Kızılay/Ankara
- Özgür İletim Dağıtım
Yeni Ziraat Mah. 12. Sokak No: 18/A Dışkapı/Ankara

40

50 **E- DOSYA KONUSU** : Ankara'da faaliyet gösteren kitap dağıtımıcısı firmaların aralarında anlaşma yaparak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal ettikleri iddiası.

F- İDDİALARIN ÖZETİ : Kurum kayıtlarına intikal eden şikayet dilekçesi ekinde Ankara'da faaliyet gösteren onbir kitap dağıtımıcısı firmanın yayınevlerine gönderdikleri 22.3.2004 tarihli yazı sunulmaktadır. Dilekçede, ekli yazının altında imzaları bulunan teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun uyarınca gereğinin yapılması talep edilmektedir. Anılan yazıda özetle;

- Ankara'da dağıtımıcılık yapan 15 firmanın daha önce biraraya gelerek pazarlama ve satış konusunda anlaşmaya vardıkları,
- 60 - Bu anlaşmaya uymayan, piyasayı indirim ve ödemelerle bozarak ticaret yapan Asil Yayın Dağıtım Kırt. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. ve Özgür İletim Dağıtım adlı firmalara bayiliğini yaptıkları ürünleri vermeme kararı aldıkları,
- Bu konuda yayınevlerinden de destek bekledikleri belirtilmektedir.

G- DOSYA EVRELERİ : Kurum kayıtlarına 26.4.2004 tarih ve 2045 sayı ile giren şikayet üzerine düzenlenen 6.5.2004 tarih ve 2004-2-29/İİ-04-DY sayılı Bilgi Notu, 6.5.2004 tarih ve 04-34 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca 04-34/387-M sayı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

70 Söz konusu karar uyarınca düzenlenen 15.6.2004 tarih, 2004-2-29/ÖA-04-EÖ sayılı Önaraştırma Raporu, 21.6.2004 tarih, REK.0.06.00.00/79 sayılı Başkanlık önergesi ile 24.6.2004 tarih, 04-43 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: Yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda;

- İpekyolu Kırt. Oyun ve Kitap Yayın Dağ. Paz. San. Tic. Ltd. Şti. (İpekyolu Dağıtım), Evrensel İletişim Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti. (Evrensel Dağıtım), Yöntem Kitap ve Yayınevi (Yöntem Dağıtım), Esen Basın Yayın Dağıtım Pazarlama Ltd. Şti. (Esen Dağıtım), Oluşum Kitap Yayın Dağıtım Pazarlama Ltd. Şti. (Oluşum Dağıtım), İşler Yayın Dağıtım Kırtasiye ve Nak. Ltd. Şti. (İşler Dağıtım), Ankara Yıldırım Dağıtım Toptan Kitap Dağıtım Pazarlama (Ankara Dağıtım), Başak Kırtasiye ve Matbaacılık Sanayi Ltd. Şti. (Başak Dağıtım), Efor Kitap Yayın Dağıtım (Efor Dağıtım), Haser Yayın Dağıtım (Haser Dağıtım), Palme Yayın Dağıtım Pazarlama İç ve Dış Ticaret Ltd. Şti. (Palme Dağıtım), Asil Yayın Dağıtım Kırt. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. (Asil Dağıtım), Özgür İletim Dağıtım (Özgür Dağıtım)'ın test kitapları satışında %35 indirim uygulamak konusunda mutabakata vardıkları ve bunun 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi bağlamında bir anlaşma olduğu,
- mezkur sözlü anlaşmaya Asil Dağıtım ve Özgür Dağıtım'ın uymaması nedeniyle, bu iki teşebbüs dışında kalan ve yukarıda bahsedilen anlaşmaya taraf olan
- 80 teşebbüsler arasında -ilk anlaşmaya uymayan teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılmasına yönelik- ikinci bir (yazılı) anlaşma yapıldığı, ve bunun da 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi bağlamında bir anlaşma olduğu,
- bununla birlikte, yukarıda sözü edilen her iki anlaşmanın da taraflarca uygulanmamış ve piyasada etkilerinin oluşmamış olduğu hususu göz önüne alınarak anılan teşebbüslere sözü edilen anlaşmalara ve girişimlere derhal son
- 90

verme taahhüdünde bulunmaları yönünde 4054 sayılı Kanun'un 9uncu maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca yazılı görüş gönderilmesinin uygun olacağı, tarafların yazılı görüşte bildirilen taahhütte bulunmaları halinde taraflar hakkında soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı

100 ifade edilmiştir.

I- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Yukarıda da belirtildiği gibi, haklarında önaraştırma yürütülen firmalar kitap dağıtımı alanında faaliyet göstermektedir. Bunların bir kısmı güncel kitap, test kitabı, çocuk kitabı, ders kitabı gibi çeşitli kategorilerdeki kitapların dağıtımını yapmakta; bir kısmı ise sadece test kitabı dağıtımını yapmaktadır. Bunlardan bazıları aynı zamanda yayıncılık ve perakendecilik alanında da faaliyet göstermektedir.

110 Önaraştırma sürecinde yapılan incelemeler sonucunda, şikayet konusu metnin sadece test kitapları dağıtımına yönelik olarak imzalandığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla dosya konusu olay bakımından ilgili ürün pazarı test kitapları toptan dağıtım pazarı olarak belirlenmiştir.

Bununla birlikte, esasen test kitaplarının da üniversite sınavı hazırlık, kamu personeli seçme sınavı hazırlık, tıpta uzmanlık sınavı hazırlık gibi farklı alanları kapsadığı dikkate alındığında, bunların kullanım amaçlarının ve niteliklerinin benzer olduğunu, dolayısıyla birbirlerini ikame ettiklerini söylemek mümkün değildir. Ancak bu grupta yer alan kitaplar için arz ikamesinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Test kitabı dağıtımını yapan firmalar genellikle üniversite sınavına hazırlık kitapları, tıpta uzmanlık sınavına hazırlık kitapları, kamu personeli seçme ve yerleştirme sınavına hazırlık kitapları gibi test kitaplarının tümünü portföylerinde bulundurmaktadır.

120 Diğer taraftan, dosya konusu olayın analizi bakımından bir farklılık arz etmediği hususu gözönüne alınarak; ilgili ürün pazarı "test kitapları toptan dağıtım pazarı" olarak belirlenmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

130 Test kitapları toptan dağıtımını (veya herhangi bir gruba dahil kitapların toptan dağıtımını) bölgesel olarak gerçekleştirilmektedir. Bunun en önemli nedeni ulaşım maliyetlerinin yüksek olmasıdır. Herhangi bir bölgedeki toptancı, yayınevinden doğrudan kitap alımı yapabilmektedir. Bununla birlikte bir bölgede bulunan bir dağıtımıcının başka bölgelere dağıtım yapmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. Perakendecinin nakliye bedelini ödemesi durumunda, Ankara'da bulunan bir dağıtımıcı örneğin Trabzon'a ya da Edirne'ye de kitap gönderebilmektedir. Buna rağmen ulaşım maliyetleri nedeniyle kitap dağıtımları genel olarak bölgesel bazda yapılmakta, her bir bölgede farklı teşebbüsler faaliyet göstermektedir.

Bu bilgiler ışığında ilgili coğrafi pazar "Ankara ili" olarak belirlenmiştir.

I.2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

I.2.1. Piyasanın İşleyişi ve Ürünlerin Fiyatlandırılması

İnceleme konusu test kitaplarının dağıtımını zincirinin ilk halkasını kitapların basımı oluşturmaktadır. Sadece yayınevi olarak faaliyet gösteren teşebbüsler ya da aynı zamanda dağıtımıcı da olan yayıncılar ile yazarlar arasında yapılan telif anlaşmalarına

140 binaen kitaplar yayıma hazırlanarak basılmaktadır. Basımı tamamlanan kitapların tavsiye edilen satış fiyatı yayınevleri tarafından belirlenmektedir.

Yayınevleri kitapları, genellikle yazılı olmayan anlaşmalara göre, dağıtıcılara tavsiye satış fiyatından belirli bir indirim yapmak suretiyle satmaktadır. Toptan dağıtıcılar ise, yine sözü edilen tavsiye satış fiyatı üzerinden belirli bir indirim ile kitapları perakende satış yapan kitapçı ve kırtasiyecilere satmaktadır.

Örnek olarak etiket fiyatı yayınevi tarafından 100 TL olarak belirlenen bir test kitabı toptan dağıtıcıya % 40 indirimle (60 TL) satılmaktadır. Dağıtımçı da %40 indirim ile 60 TL'ye aldığı bu kitabı perakendeciye (kırtasiye, kitabevi gibi) yayınevi tavsiye/tavan fiyatı üzerinden %35 indirim ile (65 TL) satmaktadır. Perakendeci ise sözkonusu kitabı, yayınevi tarafından belirlenmiş olan tavan fiyat ile (100 TL) kendisinin dağıtıcıdan alış fiyatı (65 TL) arasında herhangi bir fiyata satmaktadır.

Yayınevlerinin toptan dağıtıcılara ve toptan dağıtıcıların perakendecilere uyguladığı indirim oranları genellikle alım miktarına, uygulanan vadeye¹ ve taraflar arasında bugüne kadar oluşmuş olan ticari ilişkinin güvenilirliğine göre belirlenmekte ve birbirinden farklılık göstermektedir.

Piyasada indirim oranları genellikle %35-45 seviyesinde gerçekleşmektedir. Dağıtımçıların kar oranları, test kitaplarında %5-10 seviyesindedir. Sınav dönemlerine bağlı olarak test kitaplarının yoğun olarak satıldığı dönemler farklılaşmaktadır.

160 I.2.2. Taraf Teşebbüslerle Yapılan Görüşmeler

Önaraştırma sürecinde şikayet konusuna ilişkin olarak İpekyolu Dağıtım, Evrensel Dağıtım, Yöntem Dağıtım, Esen Dağıtım, Oluşum Dağıtım, İşler Dağıtım, Ankara Dağıtım, Başak Dağıtım, Asil Dağıtım, Haser Dağıtım ve Palme Dağıtım'da yerinde inceleme yapılmıştır. Teşebbüslerin yetkilileri ile yapılan görüşmeler ise aşağıda özetlenmektedir:

Asil Dağıtım Müdürü²;

- Hem yayıncı, hem dağıtımçı olarak faaliyet gösterdiklerini (şahsen kendisine ait bir de perakendeci dükkanı olduğunu),
- Dört ana kitap kategorisinde (güncel kitap, ders kitabı, çocuk kitabı ve test kitabı) dağıtımçılık; test kitapları hariç olmak üzere bunların üçünde aynı zamanda yayıncılık yaptıklarını,
- Ankara'da faaliyet gösteren hemen hemen tüm dağıtımçı firmaların aynı zamanda yayıncı olarak faaliyet göstermesinin, yayıncılık yapmayan dağıtımçıların zararına sonuç doğurduğunu,
- Ürün çeşitliliğini sağlamak için birçok yayınevinin ürünlerini sattıkları, aksi takdirde perakendecilere sadece kendi yayınlarını satmalarının mümkün olmadığını,
- Ankara'da hem dağıtımçı, hem perakendecilere; diğer illerde dağıtımçılara olmak üzere tüm Türkiye'ye satış yaptıklarını,

¹ Önaraştırma sürecinde yapılan görüşmelerde piyasada genellikle dört aylık vadelerle işlem yapıldığı teşebbüs yetkilileri tarafından ifade edilmiştir.

² Şikayet dilekçesine ekli yazıda Asil Dağıtım ve Özgür Dağıtım'ın birleştikleri ifadesi yer almaktadır. Ancak yapılan incelemede bunların iki ayrı teşebbüs oldukları ve teşebbüslerin iki ortağının aynı olduğu anlaşılmıştır. Asil Dağıtım'ın ortakları Ahmet Şentürk (%35), Münir Çelik (%33), Bülent Şirin (%17) ve Yagup Şentürk (%15)'tir. Özgür İletim Yayın Dağıtım'ın ortakları (eşit hisseyle) Mustafa Tekin Çikrik, Ahmet Şentürk ve Münir Çelik'tir.

- 180
- Bu yılın başında kendilerinin test kitapları dağıtımına başlamaları üzerine, diğer test kitabı dağıtımıcısı firmalarla %35 iskonto ile satış yapmak üzere anlaşmaları (yayınevinden %40 iskonto ile aldıkları), ancak anlaşmanın uygulanmadığını,
  - İncelemenin konusunu oluşturan faks metninden haberdar oldukları, yayınevlerinin kendilerini bundan haberdar ettiği, ancak bu faks sebebiyle yayınevleri karşısında herhangi bir sorun yaşamadıklarını,
  - Metinde imzası bulunan firmalarla daha sonra tekrar biraraya geldikleri ve önceki metni geçersiz hale getiren bir faksın yayınevlerine gönderilmesini sağladıklarını ifade etmiştir.

Palme Dağıtım Müdürü;

- 190
- Yayınevleri ile kitabeveleri arasında dağıtım anlaşmaları bulunmadığı, siparişlerin genellikle telefonla alınıp verildiği, ilişkilerinin uzun yıllardır devam ettiğini,
  - Kitapların üzerindeki fiyatların yayınevleri tarafından belirlendiği, bu fiyatın üzerine çıkılamadığı, ancak bu fiyat üzerinden indirim yapılabildiğini,
  - Sözkonusu anlaşmada isimleri bulunan teşebbüslerin meslek etik kurallarına aykırı davranışlar içinde bulduklarını bildiğini, anlaşmanın bu anlamda bir tepkinin sonucu olabileceğini ifade etmiştir.

Başak Dağıtım hissedarı;

- 200
- Ders kitapları, test kitapları, çocuk kitapları, klasik romanlar, Ünite Dergisi ve eğitim CD'lerinin dağıtımını yaptıklarını,
  - Test kitaplarının toplam satışlarının yaklaşık %5'ini oluşturduğunu,
  - 2003 yılı cirolarının kitap ve dergide toplam 721.563.276.923 TL.; sadece kitapta 576.850.995.299 TL. olduğunu,
  - İnceleme konusunu oluşturan metnin ÖSS kitaplarına yönelik olarak imzalandığını, ancak anlaşmanın uygulanmadığını,
  - Yayınevlerinin dağıtımıcılara uyguladığı iskonto oranlarının farklılık arz ettiğini ifade etmiştir.

Yöntem Dağıtım hissedarı;

- 210
- Bir kısmı kendi yayınları olmak üzere sadece test kitabı satışı yaptıklarını,
  - 1,5-2 yıl önce piyasaya giren bir firmanın kar marjlarını çok düşüren indirimleri üzerine bu imzaların atıldığı, ancak anlaşmanın uygulanmadığını,
  - Kar marjlarının normal koşullarda %10 iken, yayıncıların sayısının artması üzerine şu anda %5 civarında olduğunu,
  - Bazı yayınevlerinin, çok sayıda dağıtımıcı ile uğraşmamak için birkaç dağıtımıcıya bayilik verebildiğini, ancak piyasadaki yaygın çalışma şeklinin bu olmadığını ifade etmiştir.

Esen Dağıtım hissedarı;

- Sadece test kitabı dağıtımını yaptıklarını, Ankara'da test kitabı dağıtımını yapan 10 civarında şirket bulunduğunu,

- 220
- 2003 yılı cirolarının (yayınlar dahil) 1.130.000.000.000 TL olduğunu,
  - Toptancılıkta sadece Ankara'ya satış yaptıklarını,
  - Brüt %5 kar marjıyla çalıştıklarını, yayıncılığın şu an dağıtıcılığa göre daha karlı olduğunu,
  - İncelemenin konusunu oluşturan metnin sadece ÖSS kitaplarına yönelik olduğunu, bu metnin sadece ilk iki ay uygulanmaya çalışıldığını, daha sonra vazgeçildiğini

ifade etmiştir.

Oluşum Dağıtım hissedarı;

- 230
- Devletin 1-8inci sınıf kitaplarını yayınevlerinden alarak öğrencilere bedava dağıtmasının sektörü bitme noktasına getirdiğini, bu durumun pazarı %70 daralttığını,
  - Toptan Kitap Dağıtıcıları Derneği'nin Ankara'da 11 dağıtıcı üyesi bulunduğunu,
  - Nisan 2004 itibarıyla test kitabı dağıtımını bıraktıklarını,
  - Söz konusu anlaşmanın sektörde test kitabı dağıtımında ortaya çıkan sorun üzerine imzalandığını; ancak uygulanmadığını,
  - Ankara'da test kitabı dağıtımında toplam cironun yaklaşık 1 trilyon TL olduğunu

ifade etmiştir.

Ayrıca yine Oluşum Dağıtım hissedarı tarafından 1.6.2004 tarihinde Kurum'a gönderilen faksta da şu ifadeler yer almaktadır:

- 240
- "Şikayet üzerine inceleme yaptığınız konuyla ilgili firmamız, üniversite hazırlık kitaplarının dağıtımını Nisan 2004 tarihinden itibaren durdurmuştur. Nedeni ise dağıtım yöntemlerinin ticari etik kurallarından çıkıp, piyasanın bozulmasındandır.*

Daha önce Ankara dağıtıcılarının biraraya gelip ilke kararları almak isteyişimizin nedeni daha çok kar etmek için indirimlerde anlaşmak değil, dağıtım sektöründeki sorunları değerlendirip sektörümüzü kalıcı kılmak içindir."

İşler Dağıtım hissedarı;

- 250
- Yayıncılık yapmadıklarını ve ağırlıklı olarak test kitabı dağıtımını yaptıklarını,
  - Sadece dağıtım yapmanın piyasada kalıcı olmak için yeterli olmadığını, 4 adet perakende mağazaları ile ayakta durduklarını,
  - Sözkonusu anlaşmanın test kitaplarını %35 ile satmak için imzalandığını, %40 ile aldıkları düşünüldüğünde, bunun makul bir oran olduğunu ve bunun da minimum bir sınır olduğunun düşünülmesi gerektiğini,
  - Piyasada hizmet odaklı bir rekabetin olduğunu,
  - Ağırlıklı olarak Ankara'ya mal verdiklerini,
  - Anlaşmanın test kitaplarına yönelik olarak imzalandığını, ancak uygulanmadığını,
  - Piyasada zararına mal veren bir firmanın bu eylemi üzerine anlaşmanın imzalandığını

ifade etmiştir.

Demirler Eğitim Sanayi ve Ticaret A.Ş. (yayınevi) yayın sorumlusu;

- 260 - İnceleme konusu metinden şahsi ilişkileri vasıtasıyla haberdar olduğunu, yayınevine gönderilmiş bir faksın sözkonusu olmadığını, hiçbir yayınevinin de bundan haberdar olduğunu tahmin etmediğini,
- Metinde imzası bulunan firmalardan Yöntem Dağıtım ve Esen Dağıtım ile çalıştıklarını,
- Doğrudan kitabevelerine satışlarının sadece Ankara dışına olduğunu, Ankara içi satışlarının dağıtımıcılar vasıtasıyla yapıldığını,
- Bu metin üzerine yayınevlerinin herhangi bir farklı uygulaması olmadığını ifade etmiştir.

I.2.3. Teşebbüslerin Ciroları ve Test Kitaplarının Pazardaki Ağırlığı

- 270 Test kitaplarının toplam kitap satışları içindekini ağırlığını ortaya koyabilmek için Dost Kitabevi, İmge Kitabevi ve Turhan Kitabevi'nden bu hususta yazılı bilgi istenmiştir. Dost Kitabevi'nin cevap yazısında test kitaplarının toplam kitap satışları içindeki payının %3,68 olduğu belirtilmektedir. İmge Kitabevi'nin cevap yazısında ise test kitaplarının toplam kitap satışları içindeki payının %3 olduğu belirtilmektedir.

Söz konusu anlaşmaya taraf olan teşebbüsler ekonomik bakımdan küçük teşebbüslerdir. Teşebbüslerin 2003 yılı ciroları aşağıda gösterilmektedir:

Teşebbüsler	Cirosu (TL)
Palme Dağıtım	1.571.523.580.940
Efor Dağıtım	111.871.455.339
Oluşum Dağıtım	1.061.091.805.174
İşler Dağıtım	986.116.208.000
İpekyolu Dağıtım	2.029.908.253.000
Haser Dağıtım	357.841.962.440
Evrensel Dağıtım	1.094.938.331.030
Özgür Dağıtım	921.482.313.774
Asil Dağıtım	724.295.130.000
Esen Dağıtım	1.130.000.000.000
Ankara Dağıtım	396.596.059.000
Yöntem Dağıtım	1.793.797.327.189
Başak Dağıtım	721.563.276.923

- 280 Yukarıdaki ciro rakamları teşebbüslerin tüm kitap satışlarından elde ettikleri cirolardır; ayrıca yayıncılık yapan firmaların yayıncılıktan elde ettikleri cirolar da dahildir. Bunlardan Esen Dağıtım, Yöntem Dağıtım ve İşler Dağıtım sadece test kitabı dağıtımını yapmaktadır. Dolayısıyla test kitapları dağıtımını pazarının ciro bakımından oldukça küçük bir pazar olduğu görülmektedir.

J. GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

Kitap toptan satış ve dağıtımını pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin önaraştırma konusu uygulamalarının, ilgili ürün pazarının özellikleri, şikayete ekli olarak Kurum'a

iletilen belge ve taraf teşebbüslerin görüşmelerde beyan ettikleri hususlar ışığında 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi ile, belirli bir mal ya da hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran ya da doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birlikleri kararları hukuka aykırı kabul edilmekte ve yasaklanmaktadır.

Bu hükmün temel amaçlarından biri, piyasada faaliyet gösteren her teşebbüsün piyasadaki faaliyetlerini tek başına, rakip teşebbüslerden bağımsız olarak ancak piyasa koşulları gereğince belirlemesinin sağlanmasıdır. Hüküm, teşebbüsler arası bir anlaşmanın hukuka aykırı ve yasak kabul edilebilmesi için belirtilen üç özellikten birini taşımasının yeterli olduğunu açıkça ifade etmektedir. Bu özellikler, sözleşmenin amacının rekabete aykırı olması, anlaşmanın etkilerinin rekabeti kısıtlayıcı sonuçlar doğurması ya da anlaşmanın potansiyel olarak rekabeti engelleyici nitelik taşımasıdır.

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde, mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi ve (d) bendinde ise, rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması ve piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkarılması yönündeki anlaşmaların hukuka aykırı ve yasak olan anlaşmalardan sayıldığı açıkça belirtilmektedir.

Dosya mevcudu bilgi ve belgeler ile raportörlerce taraf teşebbüslerle yapılan görüşmelerden, ortada iki farklı rekabeti kısıtlayıcı anlaşma bulunduğu anlaşılmaktadır:

- Bunlardan ilki, faks metninde de ifade edildiği üzere, Ankara'da dağıtım yapan 15 dağıtımçı firmanın indirim oranlarının belirlenmesine yönelik yaptığı sözlü anlaşmadır (m. 4/2-a).
- İkincisi ise sözü edilen anlaşmaya uymadığı belirtilen Asil Dağıtım ve Özgür Dağıtım isimli şirketlere yayınevlerinin kitap satmasını engellemek amacıyla taraf teşebbüslerin bir kısmının biraraya gelerek yaptığı anlaşmadır (m. 4/2-d).

Taraf teşebbüsler her iki anlaşmanın varlığını da kabul etmektedirler. Nitekim şikayetçi tarafından Kurum'a gönderilen ve ikinci anlaşmanın yer aldığı faks metninin imzasız bir örneği taraf teşebbüslerden Ankara Dağıtım'da yapılan yerinde incelemede elde edilmiştir. Bununla beraber, taraflar sözü edilen anlaşmaların her ikisinin de uygunlanmamış olduğunu ifade etmektedirler. Aşağıda bahse konu anlaşmalar tarafların bu yöndeki beyanları da dikkate alınarak, pazardaki etkileri açısından ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

- *İndirim oranının belirlenmesine ilişkin anlaşma*

Piyasada çok sayıda perakendeci faaliyet göstermektedir. Bu perakendecilerin istedikleri dağıtımçıdan kitap satın almalarının önünde herhangi bir engel bulunmamakta, bunun yanında, anlaşmayla taahhüt edilen indirim oranından farklı indirim oranının uygulanarak satış yapılması halinde, bu durumun tespit edilmesi güçlükle arz etmektedir. Bu husus da piyasada indirim oranlarının belirlenmesi yönünde bir anlaşmanın uygulanabilirliğini önemli ölçüde azaltmaktadır. Öte yandan piyasada kar marjlarının düşük olması tarafları bu tür bir anlaşmaya itmekle birlikte, anlaşmanın uygulanmasını da zorlaştırmaktadır.

Gerek önaraştırma sürecinde görüşülen teşebbüslerin yetkililerinin bu yöndeki ifadeleri, gerek piyasanın yapısı ve işleyişi üzerinde yapılan değerlendirmeler piyasada bu yönde bir anlaşmanın uygulanmasının mümkün olmadığı kanaatini oluşturmakta ise de, piyasadaki fiyatların ne şekilde oluştuğuna ve bu fiyatlar arasında herhangi bir paralellik bulunup bulunmadığına ilişkin birtakım somut verilerin ortaya konulması, dosya konusu inceleme açısından faydalı olacaktır. Bu çerçevede söz konusu anlaşmaya taraf olan dağıtımçı firmalardan alınan bazı fatura örneklerine aşağıda yer verilmektedir:

- 340 • Özgür Dağıtım, "Tarih Soru Bankası" adlı kitabı 12.12.2003 tarihinde Köyüm Kitap Kırtasiye'ye %30 indirim ile satmış; aynı kitabı İpekyolu Dağıtım 25.12.2003 tarihinde İrem Kitabevi'ne %35 indirim ile satmıştır.
- Evrensel Dağıtım, "ÖSS Geometri Soru Bankası" adlı kitabı 25.12.2003 tarihinde Eylül Kitabevi'ne %35 indirim ile satmış, aynı kitabı Haser Dağıtım 18.5.2004 tarihinde Aydın Kırtasiye'ye %32 indirim ile satmıştır.
- İpekyolu Dağıtım, "ÖSS Geometri Soru Bankası" adlı kitabı İrem Kitabevi'ne 18.12.2003 tarihinde %35 indirim ile satmış aynı kitabı Başak Kırtasiye ve Matbaacılık Sanayi Ltd. Şti., Özge Kitap Kırtasiye'ye 13.3.2004 tarihinde %40 indirim ile satmıştır.
- 350 • Yine aynı kitabı İşler Dağıtım 2.10.2003 tarihinde Dergah Kırtasiye'ye %30 indirim ile satmıştır.

Fatura örneklerinden de anlaşılacağı üzere, teşebbüsler arası indirim oranlarının belirlenmesi yönünde sözlü bir anlaşmanın varlığına rağmen, bu yönde –belirlenmiş indirim oranlarına uyulması yönünde- bir eylemin oluşmadığı görülmektedir.

Yukarıda yer verilen görüşme tutanaklarından da görüleceği üzere teşebbüsler, Asil Dağıtım ve Özgür Dağıtım'ın maliyetine ya da zararına test kitabı dağıtımını yapması üzerine böyle bir anlaşma yaptıklarını ifade etmişlerdir. Asil Dağıtım'ın bazı faturaları incelendiğinde; 8.12.2003 tarihinde ÖSS Fizik Soru Bankası ve "ÖSS Kimya Soru Bankası" adlı ürünleri Final Pazarlama ve Reklamcılık Ltd. Şti'nden aldığı fiyattan Alp Kırtasiye ve Kitabevi Yayıncılık Ltd. Şti.'ne sattığı görülmüştür.

360 - *Rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılmasına ilişkin anlaşma*

Taraflar arasında indirim oranlarının belirlenmesine ilişkin olarak yapılan ilk anlaşmaya uymadıkları iddia edilen Asil Dağıtım ve Özgür Dağıtım'a yayınevlerinin satış yapmamasının talep edildiği anlaşma hükmünün uygulanmasının -piyasanın yapısı ve özellikleri gözönünde bulundurulduğunda- çok güç olduğu görülmektedir. Özellikle yayınevleri arasında mevcut durumdaki rekabetin bu firmaların herhangi bir müşteriye mal vermeme konusunda birlikte hareket etmelerini engellediği ve dağıtım firmalarının piyasadaki konumunun yayınevlerine bu yönde bir talebi kabul ettirmelerine imkan verecek ölçüde güçlü olmadığı dikkate alındığında, söz konusu anlaşmanın piyasada bir etki yaratmasının mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

370 Öte yandan yapılan bu anlaşmanın uygulamasından doğrudan zarar görmesi beklenen Asil Dağıtım ve Özgür Dağıtım'ın, yayınevlerinden böyle bir uygulama ile hiçbir zaman karşılaşmadıkları ve söz konusu faks metninin de kendilerine, kitap temin ettikleri bir yayınevinden bilgilendirme amacıyla gönderildiği şeklindeki ifadeleri de yukarıdaki değerlendirmeleri destekler niteliktedir.

İşler Dağıtım'da yapılan yerinde incelemede bulunan 12.2.2004 tarihli iki adet ve 19.2.2004 tarihli bir adet faturadan da İşler Dağıtım'ın Özgür Dağıtım'a satış yaptığı anlaşılmaktadır. 19.2.2004 tarihinde de Özgür Dağıtım tarafından İşler Dağıtım'a bir adet fatura kesilmiştir. Dolayısıyla anlaşmada yer alan bu hükmün de uygulanmadığı görülmektedir. Nitekim Asil Dağıtım Müdürü ile yapılan görüşmede "bu faks sebebiyle yayınevleri karşısında herhangi bir sorun yaşamadıkları" ifade edilmiştir.

Söz konusu anlaşmaya taraf olan teşebbüslerin ekonomik bakımdan küçük olmaları, fiyatlarla ilgili denetim ve yaptırım mekanizmalarının fiilen mümkün olmaması, anlaşmanın piyasada uygulanmamış olması ve dolayısıyla gerçekleştirilmeye çalışılan eylemin pazarda herhangi bir etki doğurmamış olması nedeniyle, bu aşamada soruşturma açılmasına gerek olmadığı, ancak 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, söz konusu eyleme ne şekilde son vereceklerine yönelik olarak anlaşmaya taraf olan teşebbüslere görüş yazısı gönderilmesinin yerinde olacağı kanaatine ulaşılmıştır.

K. SONUÇ

Düzenlenen raporlara, toplanan delillere ve incelenen dosya kapsamına göre;

- İpekyolu Dağıtım, Evrensel Dağıtım, Yöntem Dağıtım, Esen Dağıtım, Oluşum Dağıtım, İşler Dağıtım, Ankara Dağıtım, Başak Dağıtım, Efor Dağıtım, Haser Dağıtım, Palme Dağıtım, Asil Dağıtım ve Özgür Dağıtım'ın test kitapları satışında %35 indirim uygulamak konusunda mutabakata vardıkları ve bunun 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi bağlamında bir anlaşma olduğu,
- Mezkur sözlü anlaşmaya Asil Dağıtım ve Özgür Dağıtım'ın uymaması nedeniyle, bu iki teşebbüs dışında kalan ve yukarıda bahsedilen anlaşmaya taraf olan teşebbüsler arasında -ilk anlaşmaya uymayan teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılmasına yönelik- ikinci bir (yazılı) anlaşma yapıldığı, ve bunun da 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi bağlamında bir anlaşma olduğu,

anlaşılmış olmakla birlikte;

1. Yukarıda sözü edilen her iki anlaşmanın da taraflarca uygulanmamış ve piyasada etkilerinin oluşmamış olduğu hususu göz önüne alınarak bu aşamada soruşturma açılmasına gerek olmadığına,
2. Sözü edilen anlaşmalara ve girişimlere derhal son vermeleri gerektiğinin, aksi takdirde 4054 sayılı Kanun çerçevesinde haklarında soruşturma açılacağına, anılan teşebbüslere 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca bildirilmesine,

OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Rekabet Kurulu'nun 24.6.2004 Gün ve 04-43/533-130 Sayılı Karar'ına

KARŞI OY GEREKÇESİ

Bilindiği üzere, 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4.maddesi "Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan **veya** bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar...hukuka aykırı ve yasaktır" ifadesini içermekte; öteyandan hakkında Ön Araştırma yapılan, Ankara'da faal kitap dağıtıcılarının test kitaplarının dağıtımında % 35 indirim yapma konusunda vardıkları mutabakatın, 4054 sayılı Yasa'nın 4.maddesinin yasakladığı hallerden olduğu Karar'ın 1. ve 2. paragraflarında saptanmış bulunmaktadır.

Yasa'da öngörülen rekabeti kısıtlama amacının varlığı kanıtlanmış iken, anlaşmanın piyasada etkilerinin oluşmadığı yolunda soyut ve üstelik yeterli incelemeye dayanmayan bir gerekçe ile Soruşturma açılmasından kaçınılması ve Yasa'nın 9.maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak (ki bu fıkra "Kurul'un birinci fıkraya göre bir karar almadan önce, ihlale nasıl son verileceğine ilişkin görüşlerini ilgili teşebbüs(ler)e bildirmesine" olarak sağlamakta ve "bir karar almak yerine" böyle bir bildirimle yetinilmesi hakkını Kurul'a vermemektedir) yalnızca bir görüş bildirilmesiyle ihlalin geçiştirilmesi Yasa'nın vermediği bir yetkinin Kurul'ca kullanılması anlamını taşımaktadır.

Yukarıda açıklamaya çalıştığım nedenlerle, Kurul'un başlıkta anılan Karar'ına katılma olanağı bulamadım.

Murat GENCER
Kurul Üyesi